

El Tibet trenca el seu silenci

Causes i realitat d'una revolta

Tsering Woesser

Pròleg de TSERING SHAKYA

Traducció i revisió de
Tenzin NAMGYAL i Àlvar VALLS

Pagès editors
LLEIDA, 2008

Títol original en xinès:
Xi Zang: Bu Zai Chen Mo,
by Tsering Woesser
© Pagès editors, 2008

© de la traducció i revisió: Tenzin Namgyal i Àlvar Valls, 2008

© del pròleg: Tsering Shakya, 2008

Imatge de la coberta: Detall d'una manifestació multitudinària a Labrang (Sansu, Ambo) el 15 de març de 2008. Els rostres de les persones de la fotografia han estat distorsionats per protegir la seva identitat. [Fotògraf anònim].

© d'aquesta edició: Pagès Editors, S.L., 2010

C/ Sant Salvador, 8 - 25005 Lleida
www.pageseditors.cat
editorial@pageseditors.cat

ISBN: 978-84-9779-932-4

Primera edició digital (e-pub): maig de 2010

Aquesta edició correspon als continguts
de la primera edició en format paper de novembre de 2008

INTRODUCCIÓ

Tots els articles seleccionats en aquest llibre han estat escollits dels meus dos blocs, un dels quals fou destruït per pirates informàtics xinesos i l'altre ha estat obert recentment. He d'advertir que sóc una tibetana que escriu en xinès; la meva llengua materna fou reemplaçada durant el meu creixement, ja que a les escoles d'aleshores el tibetà fou abolit com a llengua d'instrucció. Per aquesta raó, quan vaig començar a escriure, la llengua xinesa es va convertir en el meu instrument d'escriptura. Amb tot, tots els temes sobre els quals escric són el Tibet, el Tibet i el Tibet.

Procuro evitar l'ús de la metàfora quan escric sobre el Tibet. La metàfora pot comportar problemes. Quan el Tibet es descriu amb una metàfora sorgeixen multitud de maldecaps. Per exemple, sovint parlem dels qui han demonitzat o dels qui han mitificat el Tibet, mentre que aquesta demonització o aquesta mitificació són justament el resultat de la metàfora del Tibet. Quan es demonitza el Tibet, se'l retrata com un infern, amb la qual cosa néixer tibetà significa desgràcia i horror; mentre que, quan es mitifica el Tibet, se'l converteix en un paradís, i néixer tibetà implica desconèixer allò mundà. Ambdues metàfores es desvien del Tibet real. El Tibet és simplement el Tibet: un espai geogràfic i de cultura humana al qual

se sumen unes condicions de passat i present, de la mateixa manera que qualsevol altra part del món. No obstant això, ja que des de fa anys no ens és possible exercir el nostre dret a l'autodeterminació, hem estat privats de la nostra identitat i no se'ns permet descriure'ns a nosaltres mateixos; no ens queda el remei que siguin els altres els qui ens descriguin, així que han convertit el Tibet en metàfora, i aquestes distintes metàfores han transformat el substantiu Tibet en un adjectiu, en un exercici de retòrica. Ser tibetà esdevé una condició que s'ha d'assumir perquè no hi ha cap altre remei.

Com a escriptora tibetana que sóc, potser hauria d'utilitzar un llenguatge metafòric. En concret, la idea que vaig tenir clara des de sempre i que ha persistit en mi és que escriure significa invocar, descobrir, testimoniar. En aquests moments, per escriure encara cal assumir l'obligació de donar testimoni. Una nit de març, un jove amic meu que viu a la llunyana Lhasa i que fou detingut més de cinquanta dies tot i que només havia estat testimoni dels «incidents del 14 de març», em va dir en veu baixa: «En realitat som molt dèbils. Tot i que sempre estem parlant de “nacionalitat” i del “Tibet”, quan arriba el gran desastre, al final sempre és la gent corrent la que es posa al capdavant sense tenir en compte les conseqüències; ells són molt més valents que nosaltres.»

Efectivament, quan tanta gent va expressar la seva veu de ressentiment acumulat durant tant de temps, molts altres es van amagar en el silenci. Jo també vaig callar, però sabia que no podria continuar muda de cap de les maneres. El meu deure és enraonar. Des

que vaig començar a escriure sobre el Tibet, ho faig des del cor dels tibetans i, si en aquests moments dramàtics em mantingués en silenci, no solament seria un error, sinó que, a més, seria una vergonya.

Els articles seleccionats en aquest llibre són justament expressions destinades a trencar el silenci. Per descomptat, això és lluny de ser suficient, ja que caldria que moltes altres persones parlessin perquè la seva veu fos efectiva. És per això que vull agrair a l'editorial catalana Pagès Editors que vulgui publicar aquest llibre en aquests moments; és per a mi un regal molt valuós que la veu del Tibet pugui arribar a moltes més persones a través de la llengua catalana.

Un agraïment especial el dirigeixo al de l'original xinès, encara que ell visqui en un món lliure i jo en un món autocràtic, compartim, malgrat tot, el mateix somni. D'altra banda, voldria destacar que una part de les fotografies del llibre varen ser preses per mi mateixa mentre viatjava per territori tibetà, mentre que unes altres foren preses per tibetans que hi viuen o per estrangers que viatjaven pel país; des d'aquí els dono les gràcies.

També estic molt agraïda a Tsering Shakya —historiador de reconegut prestigi de la història contemporània del Tibet— per haver acceptat redactar el pròleg d'aquest llibre. Durant els últims mesos, la comunicació que hem mantingut reflecteix l'afinitat mútua que sentim els tibetans de l'interior del Tibet i els de l'exili.

Destacaria, per acabar, que gran part dels articles publicats en aquesta edició formen part de la programació en tibetà de Radio Free Asia (RFA). Com a col·laboradora d'aquesta emissora de ràdio que els

tibetans aprecien tant, a un costat i a l'altre de la frontera tibetana, agraeixo al programa en tibetà de RFA haver-me ofert un espai per parlar sobre el Tibet.

TSERING WOESER
Pequín, 2008

I
LES CAUSES

1. ¿Qui no vol que torni el Dalai-lama?

24 de novembre de 2006

Des que fou inaugurada la via del tren de Qing-Zang,¹ i davant l'arribada al Tibet de molts periodistes de dins i de fora de la Xina, les autoritats comunistes del Tibet van declarar sense cap rubor ni gota de nerviosisme que «els tibetans no desitgen el retorn del Dalai-lama.» El dirigent tibetà comunista Chamba Phuntsok² també demostra la seva falta de respecte cap al Dalai-lama i la seva benintencionada proposta de diàleg afirmant que «es tracta de paraules completament buides, el primer pas per arribar al seu somni d'un Tibet independent.» D'altra banda, va usar un llenguatge i un to més propis de la Revolució Cultural quan va dir que «mentre (el Dalai-lama) dugui a terme activitats separatistes, el fustigarem sense donar-li cap mena d'oportunitat.» Per la seva banda, Zhang Qingli,³ secretari general del Partit al

1. Terme oficial xinès per designar l'altiplà tibetà. «Qing» fa referència a la província de Qinghai i «Zang» a Xizang (Regió Autònoma del Tibet). [Totes les notes són del traductor.]

2. Nascut a Chamdo (Tibet) el 1947. D'ètnia tibetana. Des de l'any 2003 és el president de la Regió Autònoma del Tibet. Membre del Comitè Central del Partit Comunista Xinès.

3. Nascut a la província xinesa de Shandong el 1951. D'ètnia han o xinesa. Després d'ocupar alts càrrecs a l'Administració xinesa de la Regió Autònoma Uigur de Xinjiang durant més de set anys, el 2006 fou nomenat secretari general del Partit Comunista Xinès a la

Tibet i antic cap d'un conglomerat militar dedicat a «la construcció i el desenvolupament» de Xinjiang, és el dirigent que actualment deté el poder real a la Regió Autònoma del Tibet. Ha donat ordres taxatives «per detenir tots els separatistes de l'interior del Tibet o matar-los si és necessari», difama el Dalai-lama davant la premsa internacional quan afirma que «ha enganyat la seva pàtria» i fins i tot posa en dubte de manera absolutament ridícula els motius pels quals se li va concedir el Premi Nobel de la Pau.

Tot sembla indicar que la intenció real d'aquesta «declaració col·lectiva» dels polítics del Govern xinès al Tibet és fer arribar a l'exterior el missatge següent: «Al Tibet d'avui, el cor dels tibetans ha perdut la seva fe en el Dalai-lama i el seu poble ja no desitja que torni.» Amb tot, aquest missatge només és una cortina de fum; en realitat, la mentida més grossa explicada mai al Tibet, una falsedat vergonyosa, en definitiva. És clar que aquesta mentida no representa cap novetat per als tibetans. Han passat quaranta-set anys des que el 1959 el Dalai-lama es va veure obligat a deixar la seva terra i a convertir-se en l'exiliat més respectat del món. Aquesta gran mentida és com una teranyina que embolcalla els caps dels tibetans i els asfixia, però ningú no se la creu. En realitat, ni els ideòlegs del Govern que la difonen hi creuen, tot i que seran capaços de competir entre ells per difondre aquesta falsedat pertot arreu. Fou així durant la Revolució Cultural, quan la política del país girava al voltant de la lluita de classes, i ho és també ara, quan «el desenvolupament econòmic és el principi

Regió Autònoma del Tibet. Aquest càrrec està considerat el de rang més alt a la regió.

fonamental.» L'habilitat més gran dels governadors xinesos residents al Tibet,⁴ dels funcionaris assistents enviats des de les províncies xineses al Tibet o d'alguns dirigents locals tibetans no és la de «servir el poble», sinó la d'atacar incessantment el Dalai-lama. Atacar-lo és el seu *tiefanguan*.⁵ Com més se'l difama, com més pervers és l'atac, com més es distorsiona la realitat, el seu *tiefanguan* és més segur. És per això que al Tibet se segueix duent a terme la campanya política «Exposar i criticar el "Dalai"⁶ a fons». Així estimulen sentiments nacionalistes tibetans que llavors poden utilitzar com a prova d'«activitats enemigues» davant la màxima autoritat a Pequín, per així poder obtenir beneficis polítics personals.

Difamar i insultar el Dalai-lama sense cap coneixement bàsic sobre el Tibet constitueix una forma de guanyar-se la vida entre els dirigents, siguin xinesos o tibetans. Per a ells, no té cap importància la fe enorme que sent la gran majoria dels tibetans pel Dalai-lama, només intenten desesperadament amagar-la i eliminar-la. Són justament aquests governants els qui no volen que torni el Dalai-lama, en contra del sentiment majoritari del poble tibetà.

Només són un grup de captaires, ànimes perdudes que viuen de la mentida, cosa que demostra que no tenen cap mena d'intenció de solucionar el «problema»

4. Càrrec de l'època imperial manxú de la dinastia qing que es coneixia amb el nom *d'amban*.

5. En xinès, «plat metàl·lic utilitzat per a menjar». Amb anterioritat a l'obertura econòmica, tenir-ne un implicava tenir una feina de l'Estat i, per tant, de caràcter vitalici, «sòlid i irrompible» com el ferro. L'expressió es continua utilitzant actualment per a criticar el sistema funcional.

6. Els dirigents xinesos utilitzen deliberadament la fórmula «Dalai» per parlar del Dalai-lama amb ànim ofensiu i per emfasitzar la seva falta de respecte cap al líder tibetà.

del Tibet. Amb la seva actitud, han eliminat qualsevol rastre de legitimitat del Govern xinès al Tibet, que algú hauria pogut considerar des d'alguna perspectiva. Els qui governen contra les aspiracions del nostre poble, mai a la història, mai per mai, podran convertir-se en els veritables amos de la nostra terra.

2. ¿Per què els tibetans arrisquen la vida per fugir a l'Índia?

9 de desembre de 2006

El 30 de setembre de 2006, els soldats xinesos van disparar i van matar tibetans que creuaven la frontera en la seva fugida desesperada del Tibet, la qual cosa va causar una gran commoció i protestes arreu del món. Algunes veus van expressar la seva incomprensió davant un fet semblant i es preguntaven el perquè d'una fugida tan arriscada protagonitzada pels tibetans, en la qual han de travessar la frontera il·legalment a través de la serralada de l'Himàlaia amb l'objectiu d'establir-se a l'Índia, lluny de casa seva. Si només és un pelegrinatge o una visita a familiars o una estada d'estudis, ¿per què no demanen un pasaport i creuen la frontera sense perill?

Aquesta és una qüestió que efectivament necessita una resposta, però que s'ha de dirigir al Govern xinès i no als milers de tibetans que fugen cada any o que es veuen obligats a sortir del seu país d'una manera tan excepcional.

Des de fa temps, a gran part de la Xina ja no és difícil sortir a l'estranger, excepte al Tibet. Només es necessita un document d'identitat, una fotografia,

dos-cents iuans¹ i emplenar una sol·licitud al departament corresponent de passaports de la policia local i en pocs dies el passaport és a punt. Un dels símbols més importants de la sobirania d'un país independent és la seva capacitat per concedir passaports als seus ciutadans. És també un dret bàsic del qual tots els ciutadans haurien de poder gaudir, i per això actualment multitud de xinesos viatgen per negoci o per estudis pertot arreu.

Malgrat tot això, excepte per a aquells tibetans que han estat enviats a l'estranger per encàrrec del Govern xinès, sortir del país és extremament difícil per als tibetans en general. A totes les àrees tibetanes de les províncies de Sichuan, Yunnan, Qinghai i Gansu, però sobretot a la Regió «presumptament» Autònoma del Tibet, és més fàcil arribar al cel que aconseguir un passaport. Els departaments del Govern encarregats de la seva tramitació creen barreres excessives formades per tràmits primmirats que inclouen una infinitat d'interrogatoris i de comprovacions. En el camí cap a l'obtenció d'un passaport, també apareixen els suborns. Si després d'una llarga espera te'l concedeixen, hauràs estat molt afortunat, però el més probable és que no te'l donin mai. És igual que siguis un funcionari de l'Estat o un ciutadà normal i corrent: per a tots els tibetans és molt complicat obtenir-lo i, per als monjos i monges, encara és més difícil.

Ja que obtenir el passaport és tan complicat, els tibetans que volen anar en pelegrinatge, visitar els seus familiars o simplement estudiar a l'Índia no tenen cap altra opció que fugir, emprant un camí perillós en el qual es veuran obligats a creuar muntanyes i rius,

1. Un euro equival aproximadament a deu iuans.

i a menjar i dormir a la intempèrie. No només els espera una travessia de fam i fred, sinó que també seran extorsionats per tota mena de personatges que els cobraran sumes de desenes de milers de iuans per dur-los a l'altre costat de la frontera. La possibilitat de ser detinguts i empresonats és encara més terrible. La fugida es pot pagar amb sang i fins i tot amb la pròpia vida. Em sembla que és fàcil entendre que, si els tibetans poguessin aconseguir un passaport de la mateixa manera que els ciutadans xinesos, no tindrien cap necessitat de buscar-se tants problemes i patiments.

En alguns períodes i només en àrees tibetanes de les quatre províncies, fou relativament més senzill aconseguir el passaport, a diferència de la Regió Autònoma del Tibet, on sempre ha estat molt difícil. Les altres ètnies que viuen en aquestes províncies, especialment els xinesos, poden obtenir-lo amb una normalitat total i, amb ells, els tibetans d'aquestes àrees també s'havien pogut beneficiar d'aquest dret en pertànyer a aquestes províncies. A començament d'any, quan el Dalai-lama va celebrar la cerimònia d'iniciació de Kalachakra² a l'Índia, quasi deu mil tibetans de l'interior del Tibet van acudir a la cita religiosa. La majoria procedia d'aquestes zones tibetanes compreses a les quatre províncies. Fou precisament durant aquesta celebració budista quan el Dalai-lama va fer una crida solemne a tots els tibetans perquè protegissin la fauna salvatge i no es vestissin amb pells d'animals salvatges. La resposta dels tibetans de l'interior fou immediata i al Tibet aviat van començar a organitzar reunions en les

2. Important ritu budista d'iniciació que el Dalai-lama celebra cada any a l'Índia.

quals encenien grans fogueres que consumien la roba feta amb pells d'animals salvatges. És per això que el Govern xinès va decidir tornar a tancar la porta a la concessió de passaports per als tibetans.

Ja que és impossible aconseguir passaport, als tibetans no els queda cap altre remei que emprendre el camí de la fugida clandestina, malgrat els perills que suposa. En el fons, en aquest país els tibetans segueixen sense tenir els mateixos drets bàsics que té la gran majoria dels ciutadans de la Xina.

3. El pres polític més jove del món continua essent tibetà

9 de desembre de 2006

Onze anys enrere, un nen tibetà de només sis anys va desaparèixer misteriosament. Des d'aleshores, se'l coneix com «el pres polític més jove del món» i el seu cas ha rebut l'atenció del món sencer.

És Gendün Chökyi Nyima, l'onzè Panchen-lama del Tibet, reconegut com a tal per l'actual Dalai-lama d'acord amb la tradició i els procediments del budisme tibetà. El 17 de maig de 1995, el tercer dia després que el Dalai-lama anunciés el seu nom com a reencarnació del desè Panchen-lama, el nen, nascut a l'estepa de Changtang, al nord del Tibet, fou detingut pel Govern xinès, i des d'aleshores ha romàs tancat en algun lloc desconegut. Durant onze anys, bona part de la comunitat internacional, com la Comissió de Drets Humans i la Comissió de Drets dels Nens de les Nacions Unides i d'altres, ha reclamat insistentment al Govern xinès l'alliberament del petit Gendün Chökyi Nyima o, com a mínim, que es permeti visitar-lo.

Amb tot, les demandes han estat desateses de manera sistemàtica i els segrestadors del Govern xinès es neguen a aportar cap informació, amb tota mena d'excuses. Des de fa onze anys, molts joves tibetans de l'exili i joves d'altres països mostren la

fotografia de Gendün Chökyi Nyima mentre n'exigeixen l'alliberament al Govern xinès. Malgrat tot, l'onzè Panchen-lama ja ha fet disset anys i, avui dia, ni ha pogut tornar al seu monestir de Tashilhunpo ni s'ha pogut reunir amb la seva família. Només hi ha un canvi: el Panchen-lama empresonat durant onze anys ja no és «el presoner polític més jove del món.» No deixa de ser una ironia que un altre tibetà sigui qui ha rebut un títol tan singular una altra vegada. El 30 de setembre de 2006, guàrdies xinesos de la frontera entre el Tibet i el Nepal van disparar contra joves tibetans a sang freda a Nangpa La¹ i detingueren els supervivents que aconseguiren esquivar els trets, però que no es van poder escapar.

A través de la investigació feta per una organització internacional d'estudiants que dona suport al Tibet, possiblement més de trenta persones van desaparèixer a Nangpa La. Entre la informació aconseguida sobre els seus noms i les seves edats, hi ha més de deu nens menors d'edat que han estat arrestats pels soldats xinesos, el més petit dels quals només té set anys. Aquesta és la llista dels nens detinguts i les seves edats respectives:

Tenwang	7 anys
Lhakpa Tsering	8 anys
Dondrup Lhamo	9 anys
Dechen Drolma	10 anys
Wangchen	11 anys

1. Pas muntanyós a la serralada de l'Himàlaia que els tibetans utilitzen per a fugir del seu país i buscar refugi en terres nepaleses i índies.

Tsedron	12 anys
Sonam Wangdü	12 anys
Miyin Somo	13 anys
Lodró Nyima	15 anys
Jamyang Tseten	16 anys
Karma Tsering	16 anys
Lodró Namkha	16 anys

Avui ningú no sap si els nens continuen tancats a la presó, o si han estat expulsats al carrer (sense absolutament res i amb la possibilitat real que es converteixin en nens marginats del carrer), o si han estat tornats a casa dels seus pares a canvi del pagament d'un rescat. Ningú no ho sap.

Hi ha qui fa notar entristit que, després d'onze anys, el presoner polític més jove del món segueix essent tibetà. També hi ha comentaris que sarcàsticament indiquen que el Tibet ha aconseguit un nou rècord a la llista de presoners polítics del món.

Mentrestant, em pregunto com un Govern xinès que presumeix constantment davant la resta del món que la situació dels drets humans al seu país no solament té molt bona salut, sinó que a més és millor que en qualsevol altre país, serà capaç d'explicar la detenció i l'empresonament d'un nen tibetà de només sis o set anys.

4. La veu del Tibet

22 de desembre de 2006

Als monestirs tibetans es pot sentir amb freqüència el so del picament de mans propi dels debats religiosos. Si fins i tot les mans poden emetre sons, ¿què passa amb les altres parts del cos humà? ¿I la boca, la funció específica de la qual és emetre sons? La veu dels debats budistes és només una de les veus existents al Tibet. Simbolitza el gran *dharma*¹ que no té por de ser examinat, de la mateixa manera que el foc posa a prova l'or. A més d'aquesta veu, ¿quines altres veus hi ha a la meua terra natal tibetana?

Una persona o un grup d'individus emet veus des del seu interior. És la veu de l'afecte profund que se sent per aquesta terra, la veu que expressa l'esperit valent d'aquesta nació, la veu que reflexiona sobre les circumstàncies de l'existència i la memòria històrica, que mira cap enrere en el temps i que finalment s'expressa. Després d'emetre's i de donar-se a conèixer, aquesta veu serà objecte de tota mena de condemnes, la més taxativa de les quals diu: «Vosaltres que us heu menjat allò que era nostre, que heu usat allò que era nostre, ara ens ataqueu; sou uns desagradits.»

1. La doctrina budista.

Són els tibetans, vivint a la seva pròpia terra, els destinataris d'aquests retrets i d'aquestes condemnes. Per què? Essent una antiga nació amb una llarga història, ¿que potser va dependre de les carícies i dels favors d'uns altres per sobreviure fins avui? Si no és així, em pregunto quin dret tenen a parlar així sobre la gent nativa d'aquest país aquells veïns que van escalar graons fins a convertir-se en els nostres amos i arrogar-se el dret de renyar els habitants autòctons amb tan males maneres.

L'asseveració «heu menjat allò que era nostre i usat allò que era nostre» en realitat és una gran mentida que no aguanta cap mena d'anàlisi seriosa. Malgrat tot, aquesta mena d'arguments, d'una banda, enganyen la massa de gent que participa en la colonització i, d'altra banda, provoquen que els colonitzats se sentin indefensos davant la manca de justícia.

No és així? Per a cada un dels tibetans que es beneficia del règim, la vida acaba depenent del poder i s'hi aferra com un paràsit.

¡Que difícil que és emetre sons des d'una gola profundament oprimida! ¿Per què? ¿Per què, en sortir de la boca, el to es transforma d'una manera tan estranya? Sovint, aquesta veu a penes té temps d'emetre's, ja que de seguida tota mena de prohibicions ja l'hauran aterrit i silenciats.

Sembla que, si vols fer sentir la teva veu, estàs cometent una terrible violació de l'ordre establert. Si desobeeixes, la vara de l'autoritat caurà amb força sobre el teu cap, colpejant-te fins que sagnis i te'l trenquin. Ve a encalçar-te a tu i també serveix d'avís per a d'altres. Només és possible expressar la teva veu dins dels límits que estableix l'autoritat, i aquesta

és precisament l'autoritat del colonitzador, que obliga els colonitzats a sotmetre's al silenci. Si es vol obrir boca, només és permès secundar la veu de l'autoritat i convertir-se en el «sí, senyor» del colonitzador. Si fas un pas més ignorant la teva consciència i et dediques a cantar les lloances del règim, aleshores, és clar, el colonitzador se sentirà eufòric i et recompensarà. «Menjar d'allò que és nostre i usar allò que és nostre» serà aleshores possible, com quan l'amo llença un os al seu gos guardià, un os amb restes de carn ben magres. Aquestes són les circumstàncies en les quals es veuen obligats a viure els tibetans actualment.

5. De la festa dels llums de mantega a la festa de mitjan tardor

9 de gener de 2007

Cada nació té les seves pròpies festes tradicionals. Com més llarga és la història d'una nació o més profundes són les seves creences religioses, el nombre de festes que se celebren amb motius diversos és més gran. En un país amb moltes ètnies i religions, les diverses festes reflecteixen durant tot l'any la pluralitat cultural, i d'aquesta manera es manifesta la singularitat de cada cultura. Com passa amb els vestits tradicionals de cada ètnia, que tots tenen la seva bellesa i el seu valor i contribueixen al fet que el món sigui més ric i acolorit.

Des de temps llunyans, les festes del Tibet són molt característiques dels tibetans. Hi ha una infinitat de celebracions, algunes de les quals relacionades amb les activitats agrícoles i nòmades de la vida quotidiana, però la majoria estan lligades a efemèrides religioses emmarcades dins el món espiritual. També hi ha festes que combinen ambdues categories, però, sense cap dubte, el nombre de festes religioses supera el de les festes laiques. Per consegüent, déus i homes comparteixen amb freqüència aquestes celebracions a la terra del Tibet. En realitat, els éssers vius expressen el seu respecte als déus mitjançant la celebració de les festes.

Malgrat tot, des de fa més de mig segle, al Tibet, al costat de les festes pròpies, apareixen més i més festes procedents de l'exterior. És clar que la gran majoria d'aquestes celebracions procedeix de la Xina, ja que l'ètnia han¹ és l'Ancià Gran Germà de les altres cinquanta-cinc ètnies. Se'n dedueix que, quan els xinesos celebren les seves festes, les altres cinquanta-cinc nacionalitats es veuen obligades a celebrar-les, com quan arriba la festa de la primavera segons el calendari xinès, o la festa de mitjan tardor. La gran majoria de les festes que procedeixen de l'exterior tenen connotacions ideològiques o, més ben dit, són senzillament festes polítiques: el Dia de la fundació del Partit Comunista, el de la creació de l'exèrcit, el de la fundació de la nació, etc. Totes se celebren amb la màxima pompa possible: hissant la bandera xinesa, fent juraments, desfilades militars, etcètera. A aquestes, cal afegir-hi també les celebracions internacionals com el Dia de la Dona, el Dia del Treball, la Festa dels Nens... Al mateix temps, Nadal i el Dia dels Enamorats també fan acte de presència a través de les fortes onades de la globalització. Amb la potència de l'economia de mercat, la gent es capbussa en el plaer del consumisme.

El problema és que, entre tanta celebració, sempre s'hi amaga algun fenomen, ja que no solament es tracta de «prioritzar-ne unes i menysvalorar-ne d'altres», sinó que la política autoritària que s'aplica és encara més nociva quan se substitueixen o es redueixen les festes tradicionals de la pròpia nació. Aquestes polítiques indignants van destacar especialment durant la Revolució Cultural, que va tenir unes conseqüències

1. Designació en llengua xinesa per a l'ètnia pròpiament xinesa.

tan devastadores sobre el Tibet. Lamentablement, aquesta política iniciada amb la Revolució Cultural no ha parat. Un exemple recent el trobem a la festa de Ganden Ngamchö² de l'any 2006. Al *Diari Nocturn* de Lhasa, el Govern hi va publicar un edicte prohibint obertament l'assistència dels tibetans a aquesta celebració. Al contrari, durant els darrers anys, cada vegada que arriba la festa tradicional xinesa de mitjan tardor, la ciutat sencera s'omple amb capses de les tradicionals galetes de colors de la lluna.³ A la televisió s'emeten programes de celebració de la festa (amb cançons, balls, espectacles...) i als centres de treball es reparteixen galetes a tots els treballadors. És clar que també es pot interpretar com un gran negoci per a aquells comerciants l'únic objectiu dels quals és guanyar diners, o també es pot dir que és una gran oportunitat per subornar la burocràcia corrupta. La tremenda ferocitat de l'autoritarisme i l'arbitrarietat amb què opera aquest nacionalisme d'estat em provoca una gran reflexió.

Les festes només són costums. No hi ha res a criticar en la coexistència de festes de diferents cultures; al contrari, representa un paisatge de diversitat enriquidor. Però, si es prohibeixen les festes autòctones com el Ganden Ngamchö, amb més de cinc-cents anys d'història, mentre que les festes xineses com la de mitjan tardor tenen cada vegada més espai a la nostra societat, podem preguntar-nos sobre la intencionalitat d'aquesta tendència.

2. Denominació tibetana de la festa dels llums de mantega que se celebra en honor del gran mestre budista tibetà Tsongkhapa (1357-1419), fundador de l'escola Geluk.

3. Dolç xinès que es menja durant la festa de mitjan tardor la forma del qual recorda la lluna.

6. ¿Qui es vesteix encara enguany amb roba de pell de tigre i de lleopard?

24 de gener de 2007

Fa dos mesos vaig viatjar a la zona nord de Kham, i pel camí vaig travessar comtats, poblets i terres de pas on cada vegada feia més fred. Vaig parar una atenció especial a la roba dels tibetans d'aquestes zones i una anàlisi detallada em va permetre arribar a la conclusió següent: actualment, a les regions tibetanes, l'ús de vestits tibetans fets amb pell d'animals salvatges s'ha convertit en tot un símbol que mereix una reflexió atenta. En concret, aquesta mena de vestimenta ja no té cap mena de relació amb la seva simbologia en temps passats, quan s'utilitzava amb l'afany d'aparentar riquesa i bona posició social, sota un suposat cànon estètic de bellesa. Avui dia, aquests vestits s'han convertit en símbols de posicionaments polítics, la qual cosa ens hauria de fer reflexionar.

A començament del 2006, durant la iniciació del Kalachakra que se celebra a l'Índia, el Dalai-lama va criticar els tibetans de l'interior del Tibet per promoure la pèssima moda de vestir-se amb vestits tibetans fets amb pell d'animals salvatges (en perill d'extinció) o de dur ornaments en excés, costums malèvols que, segons el seu parer, només són una mostra de vulgaritat i de falta de cultura. No solament resulten

cars, sinó que, a més, atempten contra la protecció del medi ambient i de la fauna salvatge que promou la comunitat internacional. Aquesta pràctica genera, a més, una imatge pèssima dels tibetans com a practicants del budisme. La crítica del Dalai-lama va provocar una gran convulsió entre la població, per la qual cosa els tibetans d'Amdo, Kham i Ü-Tsang¹ van cremar els seus costosos vestits fets amb pell de lleopard i de tigre, així com els barrets de pell de guineu i d'altres animals.

Això va irritar moltíssim les autoritats, que van considerar aquesta crema voluntària de pells com una manipulació més de la «camarilla separatista». Les cremes de vestits foren prohibides i aquells que hi participaren foren detinguts. D'altra banda, es van convocar tota mena de reunions, en les quals les autoritats van exigir als tibetans que s'abillessin amb vestits fets amb pell de tigre i de lleopard com una altra prova de la felicitat i de la prosperitat que els ha aportat la política del Partit Comunista. El sentit comú assenyala que l'obligació del Govern xinès hauria de passar per promoure la protecció del medi ambient i dels animals salvatges, per la qual cosa hauria de celebrar la conscienciació dels tibetans respecte a aquests temes. El suport a aquestes iniciatives representaria una mostra de racionalitat i de bon estil que satisfaria tant les aspiracions dels tibetans com els plantejaments i les tendències actuals de la comunitat en aquest respecte. Lamentablement, el Govern és tan poc tolerant que va actuar de la manera més absurda possible.

1. Les tres regions històriques del Tibet, també conegudes amb el nom de Do-Ü-Kham.

La crema de roba feta amb pell de lleopard i de tigre va sorgir certament amb la finalitat de protegir el medi ambient, però el més important és que expressa la lleialtat indestructible que els tibetans senten cap al Dalai-lama. En diverses ocasions, he sentit per tot el Tibet tibetans expressant els seus sentiments més íntims: «Si no escoltem les paraules del Gyalwa Rinpoche,² qui escoltarem?» Les autoritats es van enfurir precisament per aquest motiu. Des de fa més mig segle, el domini per força que han exercit en totes les regions del Tibet no ha aconseguit controlar el sentiment dels tibetans: un home gran que viu a milers de quilòmetres de distància, sense armes a les mans, és capaç només amb la paraula de provocar un gran eco entre la població, per la qual cosa resulta natural que fins i tot la premsa internacional informés sobre la crema de pell d'animals salvatges, una mostra destacada de la lleialtat que els tibetans mantenen cap al Dalai-lama. Si el Dalai-lama dóna una ordre, no hi ha cap tibetà que no l'obeeixi.

Com que la simple crema de pell d'animals es va convertir en un acte «separatista» prohibit, molts tibetans han decidit que d'ara endavant no es vestiran mai més amb aquesta mena de roba per demostrar la seva ferma voluntat. Actualment, a les diferents festes tradicionals del Tibet, no es veu pràcticament ningú vestit amb pell d'animals; només alguns dirigents tibetans s'hi vesteixen intencionadament en alguns actes polítics fent gala d'ostentació. Qui ara per ara es vesteix així no ho fa per exhibir les riqueses familiars, ni per motius estètics. Es tracta d'una actitud

2. El «Preciós Vencedor», títol respectuós amb el qual els tibetans parlen del Dalai-lama.

política amb la finalitat de demostrar la seva posició antiseparatista i la seva lleialtat al Partit. És un nou mecanisme per ascendir en l'escalafó del poder. No dubten a aparèixer com a tigres i lleopards entre els humans i allunyar-se així dels desitjos del poble i de la tendència dominant al món actual. Ells representen un gran espectacle al Tibet actual.

7. Aquelles ruïnes, aquelles cases antigues

27 de gener de 2007

Tot desapareix tan de pressa! Han passat setze anys des que vaig tornar a Lhasa i observo com les coses desapareixen a un ritme més gran que el cicle mateix de la vida.

Amb tot, no em considero algú que rendeix tribut a les ruïnes ni que viu enmig de les comoditats modernes i al mateix temps es dedica a elogiar la bellesa dels edificis antics de forma exagerada. Mai no m'he plantejat dissentir per sistema, recollint les flors acolorides que semblen plantades pel romanticisme de grans escriptors o per l'estretor de mires d'algunes mentalitats nacionalistes.

Al cap i a la fi només són flors de plàstic. Tampoc és possible convertir les ruïnes de monuments i edificis antics en alguna cosa extraordinària. Amb això dit, tampoc renego de la bellesa de les ruïnes o de les construccions antigues. ¡Com em complauria tenir un criteri neutral i mitjançant lletres honrades poder fer un retrat de Lhasa!

Em sembla que les ruïnes i els edificis antics també amaguen moltes crueltats i les llàgrimes vesades corresponents. Ni ho nego ni ho encobreixo, per tant. Ira i plaer, pena i alegria, tristesa en la

separació o felicitat en la reunió són inherents a la condició humana i se succeeixen sense fi; no ens ha de resultar estrany, ja que passa el mateix arreu. No considero que les ruïnes i les construccions antigues siguin vestigis del paradís Dewachen¹ a la terra, i encara menys de suposats inferns de divuit nivells.² Puc afirmar amb tota rotunditat que els meus escrits sobre ruïnes i edificis antics no formen part de cap mena de literatura nacionalista.

Mentre passejo pel Barkhor,³ em trobo davant un gran pati,⁴ serè i profund, de la porta del qual penja un rètol que diu: «Edifici antic protegit de Lhasa.» Diuen que té centenars d'anys d'història; faig un cop d'ull a l'interior i hi veig gent refregant una pell d'ovella, uns altres renten la roba i alguns prenen el sol. És obvi que és una casa compartida per moltes famílies. Segueixo el meu passeig i de sobte topo amb les ruïnes d'un edifici enorme del qual sobresurten unes bigues de fusta al costat de murs decadents i de murals destrossats.

Apareixen dos nens corrents i insisteixen a ensenyar-me les restes d'una estàtua al costat d'un mur caigut. No puc dir quin protector és, perquè ja només és una barreja de fang, palla i fusta i tan sols li queden els braços incomplets. Sota la llum daurada del capvespre, veig que tots els dits de l'estàtua són sencers i sembla com si em poguessin parlar de l'horror viscut.

1. *Sukhavathi*, en sànscrit. Paradís celestial on viu el Buda Amitabha.

2. Estructura clàssica dels inferns budistes.

3. Barkhor s'entén aquí com el barri antic de Lhasa, que s'estén al voltant del temple de Jokhang.

4. Pati comunitari envoltat d'habitatges d'estil tradicional tibetà a Lhasa.

Aquesta és la realitat crua. Els edificis antics ens ofereixen una connexió amb el passat, però un cop deixen d'existir, el nostre passat també desapareix: tal vegada aquest sigui el motiu de la seva existència. Mentrestant, les ruïnes dels monuments desprenen un passat traumatitzat, la ferida de la història. ¡Conserveu-lo com un monument a una època! Avui, recolzant-me en aquestes ruïnes, recordo les grans ofrenes; recolzant-me en aquestes ruïnes, enumero les celebracions magnífiques i els festivals del passat; recolzant-me en aquestes ruïnes, rememoro la impermanència de l'existència. No hi ha res que provoqui un sospir més gros.

Els edificis antics d'altres èpoques ens han ofert des de sempre, tant a nosaltres com als nostres avant-passats, un lloc per viure o una atmosfera que ens embolcalla. Per als de dins, aquests edificis antics són els seus llocs per viure; per als de fora, actuen com a fons de les nostres vides. Per descomptat, també hi ha arbres antics, ponts antics, maresmes, stupes,⁵ etcètera. Tots constitueixen el decorat de la nostra vida i representen el costum i la tradició locals de Lhasa. Però avui em pregunto: ¿quin és el lloc i el decorat de les nostres vides?

Diuen que, quan el poeta rus Brodsky⁶ va visitar per primera vegada Turquia, va dir als turcs que s'esforçaven a apropar el seu país a Occident: «¡Tot el que hi ha aquí és tan passat de moda! ¡No és que sigui vell o antic, és que és antiquat!» De fet, la Lha-

5. Monument commemoratiu budista, omnipresent a la geografia tibetana. *Chörten*, en tibetà.

6. Joseph Brodsky (1940-1996), poeta rus a qui l'oposició a la censura del règim li va suposar l'expulsió de la Unió Soviètica el 1972. Fou guardonat amb el Premi Nobel de Literatura el 1986.

sa d'avui també és antiquada. Antiquada no té res a veure amb antiga. Antiquat no fa referència al passat, sinó a les noves imitacions que es fan a cegues, que, com més les pinten, més s'ennegreixen. ¿Encara no ha passat de moda aquesta manera de fer les coses?

Avui totes les construccions d'una certa envergadura són fetes amb teules i vidres blaus, acer i ciment; totes són com les grans places artificials, projectes de qualitat pèssima⁷ i, en definitiva, més antiquats que les ciutats de província més lletges de la Xina.

Així s'ha reconstruït el nostre espai públic. D'aquesta manera s'ha recreat la nostra imatge de la ciutat i, així, la nostra memòria col·lectiva també s'ha reescrit. Sembla que és un procés irreversible. No és un soroll que retruny, només és un plor desfet.

L'has sentit?

7. Literalment, en xinès, «*Doufu zha*» fa referència al residu produït en la fabricació del recuit de soja i s'utilitza com a expressió popular que al·ludeix a una construcció de qualitat pèssima.